

20017

17

372

G-81

19 13

372

5-81

46

ՓՈԽ-ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵԿԱՆԻ ԹԵՄԻ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ
ՀԱՅՐԵՊԵՏԱԿԱՆ ԹԵՄԻՆ ԾԽԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻՆ
ՀԱՅՈՑ ԵՐԵԿԱՆԱՅ

թ. 3 4 8 0

Յ, 8, Նոյեմբերի 1913 թ.

Երևան:

Դպրոցական գործերում նկատուող թերու-
թիւններն աստիճանաբար վերացնելու հա-
մար՝ թեմական իշխանութիւնը ժամանակին
ուղարկել է հոգաբարձական և ուսուցչա-
կան մարմիններին շրջաբերականներ, որոնք
բոլորէին իր ունեցած տեղեկութիւններից
և թեմական տեսուչների դիտողութիւն-
ներից և զեկուցումներից:

Այս անգամ թեմական իշխանութիւնն տա-
լիս է մի նոր շրջաբերական, որն իր ման-
րամասն հրահանգներով հետեւանք է թեմիս
եկեղեցական ծխական դպրոցների 1911—
1912 և 1912—1913 ուսումնական տեղե-
կագրերում ամփոփուած այն մտքերի ու
ցանկալի բարեփոխութիւնների, որոնք ար-
տադրուած են եղել թեմական տեսուչների
կողմից:

2010

372

5-81

Ուղարկելով այն գրքային թեմիս եկեղեցական ծխական
դպրոցների հոգաբարձական և ուսուցչական կազմերին,
առաջարկում եմ պահել դպրոցի գործերում և համաձայն
առաջադրած հրահանգների, առաջ տանել դպրոցական
գործը:

Փոխ-Թեմակալ Երեւանի ԽՈՐԻՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀՐԱՆԱԳՆԵՐ

Երևանի թեմի հայոց եկեղեցական ծխական դպրոց-
ներում արած զիտողութիւններն ու կատարած փորձերը
ցոյց տւին անցած երեք ուսումնական տարում (1910/13),
որ այսուհետեւ էլ գրաւոր ու բանաւոր աշխատանքները
պէտք է առաջ գնան հետեւեալ կերպով:

ԳՐԱԽՈՐՆԵՐ

1. ՏԵՏՐԱԿՆԵՐ

ա. Առաջին բաժանմունքից սկսած բոլոր դասարան-
ներում պէտք է գործածել լեզուների ու թւաբանութեան
համար միտոյտնի տետրակներ:

բ. Նկարչութիւնը պիտի կատարւի անտոյ տետրակի
վրայ:

2. ԳՐՈՒԹԵԱՆ ՁԵԻՆԵՐԸ

ա. Ընտրյալ ըստանմանքում տարւայ սկզբին 4—6
շաբաթ տեղ չ. լեզւի նախապատրաստական շրջանում
բանաւոր վարժութիւններին կից պիտի առաջ գնայ նկար-
չական կամ էլէմէնտների գրութիւնը, որպէսզի դրել—
կարգալու գործն սկսելիս երեխաները նախապատրաստ-
ւած լինեն գրութեան համար:

բ. Այս ըստանմանքում հէնց սկզբից գրչով սկսեն
թէ էլէմէնտները, և թէ բուն գրութիւնը:

գ. Լուսինի քառասունչորսականությունը պետք է գրեն հիմնական գծերով երեքսան (հնգտ-հստ), տասները չպիտի վերջանան մագակալաներով, որպեսզի նրանց պատկերները լինեն որոշ և անշփոթ:

դ. Երկրորդ քառասունչորսական գրութիւնը պետք է լինի դարձեալ անշատ, միայն երեքսանների վարժեալ լինելու պատճառով տառերը վերջանում են մագակալան գծերով:

ե. Երրորդ քառասունչորսական երեքսանները արդէն այնքան վարժեալ են գրութեան մէջ, որ առանց գրչի ընդհատման գրում են որոշ տառեր (բ, գ, դ, ե, թ, ի, խ, տ, ր, փ, ֆ) երկտակ: Ուստի III քառասունչորսական գրութիւնը պիտի լինի երկտակ, որ երեքսանները բնականօրէն առաջացած արագագրութեան մէջ արգելքների չպատահելով աւելի վարժեն:

Հասկանալի է, որ այս աստիճանում երկտակ գրութեան մէջ տառերը վերջանում են մագակալաներով և գրում են անշատ:

զ. Չորրորդ քառասունչորսական երկտակ գրութիւնը շարունակութեամբ և կամաց կամաց կարող է հասնել տարւայ վերջին կից գրութեան, որ չափազանց կարեւոր է արագագրութեան համար:

Գրութեան այս ձեւը պահպանւում է յաջորդ քառասունչորսական տես:

է. Ռ. լեզուն ըստ ծրագրի սկսում է II բաժանմունքում, առաջին կիսամեակին բանաւոր, իսկ երկրորդ կիսամեակից անցնում են գրել-կարգալու:

Առաջին կիսամեակի բանաւոր վարժութիւններին զուգընթաց պետք է միտողանի տետրակների վրայ գրել տալ Ռ. լեզուի գրութեան ոգուն համապատասխան էլէմենտներ, որը թէ կը նախապատրաստէ ուսուցչին գրութեան, և թէ ընդհանրապէս գեղեցիկ գրութեան համար:

բ. Երկրորդ քառասունչորսական պիտի գրեն ոտուկներ անշատ (հստ-հստ), որպէսզի տառերը չշփոթեն միմեանց հետ:

թ. Երրորդ քառասունչորսական կարող են հասնել կից գրութեան:

3. ՀԱՅՈՅ և ՌՈՒՍՍ ՀԵՁԻՑ ԳՐԱԿՈՐՆԵՐԻ ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ա. Ուղղագրութիւն զարգացնելու ամենալաւ միջոցն է ձեռագրից գիտակցական աշտապարտիւնը հիմնական սրտեքսերակալական կանոնի վրայ: Այս ձեւի արագագրութեանը պետք է լայն տեղ տալ հայոց լեզուի համար II քառասունչորսական միջոցն վերջը, իսկ ուսուցչին համար III բաժանմունքից սկսած:

բ. ԴԱՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՇԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

II I քառասունչորսական սկսած պետք է տալ հայերէն շարադրութիւն ձեռագրելու ու պարզ շարադրական պատկերներից և ապրած նիւթերից. հոյն բանը պիտի շարունակւի IV և V բաժանմունքներում:

Փորձը ցոյց է տալի, որ III, IV և V բաժանմունքներում չի յաջողում սովորած յօդաւոր և կամ պատմաւոր բովանդակութիւնը գրել առնել. մինչդեռ շարադրական պատկերներից ու ապրած նիւթերից երեքսանները շարադրում են ինքնուրոյնաբար, իրենց հասկանալի բառերով ու մտքերով և տեղեւորութեան թափով:

գ. V բաժնի վերջում և VI բաժանմունքում վերջին յիշեալ շարադրական նիւթերին զուգընթաց պիտի տալ շարադրելու սովորած յօդաւոր բովանդակութիւնը և տիպերի նկարագրութիւնը քննական պայմաններում հասնել ինքնուրոյն շարադրութիւնների:

դ. Շարադրական նիւթերի քանակը մօտաւորապէս լինելու է՝

III ու IV բաժ. ուսում տարւայ ընթացքում գրելու են 10—12-ական շարադրութիւն

V ու VI բաժ. ուսում. տարւայ ընթացքում գրելու են 15—18-ական շարադրութիւն:

Ե. Ոոռասց լեզուից շարադրութիւնը պիտի սկսել շարադրական պատկերներով V քաժանմունքից:

զ. Թեւադրութիւնը չպիտի և լինի ուղղագրութիւն սովորեցնելու միջոց, այլ նա պիտի գործադրւի երբեմնապէս՝ ստուգութեան համար:

է. Առհասարակ գրաւոր աշխատանքները պիտի գրուեն լայն տեղ և առաջ տարւեն բանաւորին հաւասար:*

4. ՆԿԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Արտանկարելը միանգամայն պիտի դուրս վաճել. ընդհակառակը պիտի սուս տանել նկարչութիւնը իրականից և յիշողութեամբ անտող տետրակի վրայ:

Յանկալի է առաջին բաժնից սկսած փոքր բաժանմունքներում գունաւոր մատիտների գործածութիւնը, իսկ բարձրում՝ ջրաներկի:

Այս ձևի նկարչութիւնը զարգացնում է երեխաների մէջ աչքի ու ձեռքի չափը, դիտողականութիւնը. կրթում է նրանց ճաշակը և պահում վառ հետաքրքրութեան մէջ. Ուրիշ կերպ լինել չի կարող, որովհետեւ երեխաներն իրենց

*Ծանօթ. 1. Յանձնարարում է կարգով 1913 թ. Նոր Դպրոցի № 2 և 6-ի մէջ, Գրաւոր աշխատանքները մեր դպրոցում և «Ուղղագրութիւնն ու շարադրութիւնը մեր դպրոցում» յօդածները:

2. Ռ. լեզուի համար որպէս ձեռագիր օրինակներ (գիտակցական արտադրութեան նպատակով) յանձնարարում են՝
Туманъ, Пили грамотно I Выпускъ III—IV բաժ. համար
" " " II Выпускъ V—VI բաժ. համար

զիտածն ու սովորածը թէ իրականից և թէ յիշողութեամբ նկարելիս, հրապարակ են բերում մանկական անհատական ստեղծագործող ոգի և մտաւոր ու զեղարեւոտական մեծ բաւականութիւն զգում:

ԲԱՆԱԽՈՐՆԵՐ

ա. Ոչ մի բան չպիտի հիմնւի լոկ խօսքի վրայ. ամեն մի դաս պէտք է լինի շօշափելի և առարկայական:

Երեխաները դասի ժամանակ ոչ թէ կրօնորակուն (պասսիւ), այլ ներգործական (ակտիւ) ու ստեղծագործական վիճակում պէտք է լինեն. տւած փաստերի, արած դիտողութիւնների և տեսած փորձերի հիման վրայ՝ օրէնքներն ու եզրակացութիւնները պէտք է դուրս բերեն իրենք աշակերտ-աշակերտունիները:

բ. Անհատական ու խմբական ընթերցանութիւնը պէտք է լինի բնական առդգանութեամբ և ոչ թէ երգելով:

գ. Պիտի ուշք դարձնել, որ կարգալիս էական բայերը չբաժանեն, այլ միացած կարգան իրենց վերաբերող մասերի հետ. օրինակ, ասում են, բերում ենք և այլն:

դ. Չափածոյ ընդարձակ գրւածքները անհրաժեշտ չէ, որ անպատճառ անդիր անեն:

ե. Յօդւածի բովանդակութիւնը և առհասարակ դասը պատմելիս պէտք է հետեւել, որ երեխաները պատմեն ինքնուրոյնաբար և ոչ թէ գրի բառերով և կամ բոլորովին գաւառաբարբառով:

զ. Դասատուները նոյնպէս պիտի խիստ կերպով հետևեն իրենց լեզուի և ոճի յստակութեանը:

է. Ռուսերէնն անցնել իրազննական կերպով և թարգմանութեան զիմել միմիայն անհրաժեշտ զէպքում:

ը. Թւաբանական խնդիրներ վճռելիս գործադրել և

անալիտիկ, և՛ սինտետիկ մեթոդը:

Թ. Հայրենագիտութիւն, աշխարհագրութիւն և բնագիտութիւն անպատճառ անցնել զիտոդութիւններով ու փորձերով:

Ժ. Երկրաչափական ձևագիտութեան դասերին զիտած ու սովորած երկրաչափական մարմինները՝ յաջորդաբար իւրաքանչիւր դասինը առանձին՝ պէտք է ամբողջ դասարանը տանը պատրաստէ ստւարտթղթից (կարտօնից) կամ փայտից և դասի ժամանակ բոլոր երեխաները պիտի ունենան իրենց ձեռքի տակ:

Ժա. Իւրաքանչիւր բաժանմունքում շաբաթը մի անգամ պէտք է լինի դասարանական ընթերցանութիւն, որի ժամանակ դասատուն կարդալու է բաժանմունքին համապատասխան որևէ գիրք:

Աշակերտութիւնը գրքի բովանդակութիւնը պատմելուց յետոյ՝ դասատուի ղեկավարութեամբ պիտի հասնի նրա իմաստին:

ԿՐԹԱԿԱՆ-ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

I. ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՇԻՆՄԱՏԵԱՆՆԵՐ, ԳՈՐԾԵՐ, ՆԻՍՏԵՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԿԱՆ ՀԱՇԻՆՏԻՈՒԹԻՒՆ

1. Հոգաբարձութիւնը պարտաւոր է ունենալ.

ա. Ելեմուտքի մատեան, ուր ամսաթւերով պէտք է գրւեն դպրոցական մուտքն ու ելքը:

բ. Գոյքի մատեան (ինվէնտար), ուր պէտք է նշանակւեն դպրոցական կահ-կարասին, դասական պարագաները (քարտէշներ, պատկերներ և այլն) և գործերը:

գ. Հոգաբարձական նիստերի արձանագրութեան մատեան:

դ. Դրադարանի ու ֆիզիկանոցի ցուցակներ:

2. Հոգաբարձութիւնը և մանկավարժական խորհուրդը պարտաւոր են թեմական իշխանութիւնից և ուրիշ հաստատութիւններից ստացած թղթերը և իրենց դուրս թողած գրութիւնների պատճէնները՝ իւրաքանչիւր տարւանը՝ ի մի հաւաքած ու կարած՝ պահել դպրոցում առանձին առանձին՝ որպէս հոգաբարձական ու մանկավարժական խորհրդի գործեր:

3. Հոգաբարձական ու մանկավարժական մարմիններն առանձին առանձին պէտք է առնւազն երկու շաբաթ մի անգամ հերթական նիստ ունենան և արձանագրեն իրենց մատեաններում:

4. Հոգաբարձութիւնը պարտաւոր է ուսումնական տարւայ վերջին հրապարակով հաշիւ ներկայացնել ծխականներին դպրոցի տնտեսականի մասին. իսկ աւագ ուսուցիչը կամ տեսուչը՝ ուսումնականի մասին:

II. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ ՀՈԳԱԲԱՐՁԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ՄԷՉ

1. Հոգաբարձութիւնը իր միջից պիտի ընտրէ նախագահ, գանձապահ և քարտուղար—հաշւապահ՝ աշխատանքը բաժանելու և կանոնաւորապէս առաջ տանելու համար:

2. Գիւղական շատ դպրոցներում կարիքն ստիպում է և այդ պատճառով էլ հարկը պահանջած գէպքում պէտք է քարտուղար—հաշւապահի պաշտօնը կատարէ դասատուն, որն իբրեւ աւագ-ուսուցիչ, մասնակցում է հոգաբարձական նիստերին:

3. Հոգաբարձութիւնը պարտաւոր է ինչպէս դպրոցական, այնպէս էլ եկեղեցական ել և մուսքի վրայ հրահել և հաշիւները կանոնաւորապէս պահել մատենաներում:

III. ԴԱՍԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐԸ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ

Հոգաբարձութիւնը կամ ուսուցչական մարմինը մանկավարժական խորհրդի որոշած դասագրքերը, տետրակները և այլ դասական պիտոյքները պէտք է ժամանակին բերել տայ, որ ուսումնա սկսելիս ամեն բան պատրաստ լինի:

Այս մասին առանձին հոգաւարութիւն պէտք է ունենան մանաւանդ գիւղական դպրոցները:

IV. ԱՇԽԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՏԵՏՐԱԿՆԵՐ ՈՒՆԱԿԵԼՆ ՈՒ ՊԱՀԵԼԸ

1. Ամեն դպրոց պէտք է ուղարկէ թեմական իշխանութեան իր շրջանի գործակալի միջոցով իւրաքանչիւր բաժանման ևրկու լաւ, երկու բաւարար և երկու թոյլ

աշակերտ—աշակերտունու տետրակները՝ սկզբից մինչև վերջը բոլոր առարկաներից տարեկան երկու անգամ՝ ա.) նոր տարւայ արձակուրդին և բ.) ուսումնական տարւայ վերջին:

2. Տետրակների վրայ պիտի գրւի նաև դպրոցի անունը և այն, թէ քանիներուց տարին է, որ աշակերտ կամ աշակերտունին սովորում է և այդ բաժանմունքում մնացել է, թէ ոչ:

3. Դպրոցը պէտք է առհասարակ խնամքով պահպանէ աշակերտ—աշակերտունիների վերջացրած տետրակները բոլոր առարկաներից և պահանջած գէպքում դպրոցական վարչութիւններին ներկայացնէ:

4. Ամառւայ արձակուրդներն սկսելիս դպրոցում պահող տետրակները պիտի բաժանւեն տէրերին, միայն իւրաքանչիւր բաժանման մի լաւ, մի բաւարար և մի թոյլ աշակերտ—աշակերտունու տետրակները՝ սկզբից մինչև վերջը՝ բոլոր առարկաներից պէտք է վերցնել ու պահել դպրոցական գործերի մէջ:

V. ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

1. Իւրաքանչիւր դպրոցի հոգաբարձութիւն ամեն տարի պարտաւոր է որոշ գումար յատկացնել դպրոցական գրադարանին ուսումնական պիտոյքների համար (ֆիզիքական, քիմիական, բնագիտական և այլն):

2. Անհրաժեշտ է ստանալ մանկական պարբերական թերթեր:

3. Հնարաւոր գէպքում ցանկալի է կազմել նաև ուսուցչական գրադարան:

4. Պէտք է անպայման ստանալ մանկավարժական թերթեր:

VI. ՎԵՐՍՏՈՒԳՈՒՄՆԵՐ

Ծխական դպրոցներում տարեկան վերջնական քննութիւնների փոխարէն լինելու են վերստուգումներ:

Վերստուգումներ պէտք է լինեն ուսումնական տարւայ ընթացքում երեք անգամ՝ երկուսը տարւայ մէջ, իսկ մէկը տարեվերջում:

Վերստուգումները պէտք է տեղի ունենան երկու եղանակով. ա) մէկից աւելի դասարաններ ունեցող դպրոցներում տեսչի, աւագ-ուսուցչի և յարմարաւոր ղէպքում՝ վերստուգող աւարկաների հետ առնչութիւն ունեցող դասարանների ձեռքով. բ) մի դասատուն ունեցող դպրոցներում բաւականաճալ ուսուցչի վերստուգումով:

Իւրաքանչիւր վերստուգութեան ժամանակ տեսուչը կամ աւագ-ուսուցիչը պարտաւոր է վաղօրօք այդ մասին յայտնել հոգաբարձութեանը, խնդրելով նրա ներկայութիւնը:

Վերստուգման ժամանակ պէտք է պատրաստ լինեն աշակերտ-աշակերտութիւնների գնահատութեան ցուցակը և անցած նիւթի ծրագիրը:

Վերստուգումները պէտք է կատարեն անցած նիւթերի շրջանում, ամփոփ հարցմունքներով՝ ուղղւած ամբողջ դասարաններին:

Լեզուներից և մատեմատիքական աւարկաներից բանաւոր վերստուգումների հետ միասին պէտք է կատարւեն նաև գրաւոր վերստուգումներ: Վերստուգումների արգիւնքը պէտք է արձանագրւի և վաւերացւի վերստուգողների կողմից:

Տարեվերջի վերստուգումները՝ թէ բանաւոր, և թէ գրաւոր՝ լինելու են աւելի ընդարձակ և ընդհանուր պն-

ցածից:

VII. ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՓՈՔՐԻԿ ԴԵՂԱՏՆԵՐ ԵՒ ԲԺԻՇԿ

1. Իւրաքանչիւր դպրոց պէտք է ունենայ փոքրիկ գեղատուն, որպէսզի կարողանայ անհրաժեշտ ու անմիջական բժշկական թեթիւ օգնութիւն հասցնել աշակերտութեան, մինչև որ հնարաւոր ու կարելի ղէպքում բժշկի դիմել:

2. Գիւղական շատ դպրոցներ գուրկ են հնարաւորութիւնից բժշկական հսկողութիւն ունենալու. բայց ուր կարելի է՝ պէտք է օգտւին:

3. Քաղաքի դպրոցը պէտք է ունենայ իւր բժիշկը, որպէսզի տարեկան մի կամ երկու անգամ ընդհանուր բժշկական քննութեան ենթարկէ աշակերտ-աշակերտութիւններին. նա պիտի օգնութեան հասնի հիւանդներին, վարակիչ հիւանդութիւնների ժամանակ խիստ հետեւողութիւն ունենայ. շաբաթական մի անգամ դպրոց յաճախէ՝ աշակերտութեան առողջութեանն ու դպրոցում տիրող առողջապահական կողմերին վերահսկելու և հարկ եղած խորհուրդները տալու:

4. Որ քաղաքում մէկից աւելի դպրոցներ կան, կարող են միացած ոյժերով պահել մի բժիշկ:

5. Դպրոցը պէտք է հետևի և միջոցներ ձեռք առնէ, որ աշակերտութիւնը՝ հնարաւորութեան չափ՝ լինի առողջապահիկ պայմաններում և գոնէ բաւարար սնունդ ստանայ:

6. Աշակերտութեան հազուսար պէտք է լինի վայելուչ ու կանոնաւոր այնպէս, որ պաշտպանէ կլիմայական վատ ազդեցութիւններից և այլ հակառողջապահական վնասներից:

VIII. ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ՏԱՐԻ

1. Կանոնաւոր ուսումնն պէտք է սկսել սեպտեմբերի մէկից և վերջացնել յունիսի մէկին:

2. Դասատուները ժամանակից առաջ՝ առանց թոյլատուութեան իրաւունք չունեն թողնելու իրենց պաշտօնատեղին:

IX. ԴԱՍԵՐԻ ՏԵԻՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

1. Առաջին, երկրորդ և երրորդ ժամերին դասերի տնօրոթիւնը պիտի լինի 50-ական րոպէ, իսկ չորրորդ ու հինգերորդ ժամին՝ 45-ական րոպէ:

2. Միացեալ բաժանմունքներ ունեցող դպրոցներն էլ պէտք է առաջնորդւեն նոյն չափերով:

X. ԴՊՐՈՅ, ԸՆՏԱՆԻՔ, ՀԱՆԴԵՄՆԵՐ ԵՒ ԶԲՕՍԱՆՔ

1. Դպրոցի ու ընտանիքի յարաբերութիւնը ուժեղացնելու և ծնողների պարտականութիւնները պարզելու համար՝ անհրաժեշտ է ոյժ տալ ծնողական ժողովներին ու ծնողական երեկոյթներին. ամեն անգամ որոշ դասախօսութիւններով պիտի բացատրել դպրոցի և ընտանիքի սերտ կապակցութեան նշանակութիւնը:

2. Նոյնպէս անհրաժեշտ է ունենալ դպրոցական հանդէսներ, գրական երեկոյթներ և ներկայացումներ:

3. Դիտողութիւնների և դասերին վերաբերող մատչելի ուսումնասիրութիւնների համար կարևոր է յաճախ կատարւեն դպրոցական փոքրիկ զբօսանքներ, իսկ արձակուրդներին՝ հնարաւոր զէպքում՝ մեծ զբօսանքներ:

XI. ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐ

1. Նոր տարւայ ու ծննդեան տօների համար պէտք է արձակել դեկտեմբեր 24-ին և ուսումն վերսկսել յունւար 8-ին:

2. Բարեկենդանին պէտք է արձակել Վարդանանց տօնի նախնիթաց օրը և ուսումն վերսկսել մեծ պասի առաջին շաբաթւայ երկուշաբթի օրը:

3. Զատիկին պէտք է արձակել՝ աւագ շաբաթւանից սկսած երկու շաբաթ:

XII. ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ԱՐՁԱԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

1. Ամեն կերպ աշխատել վարքի պատճառով աշակերտ չարձակել դպրոցից: Շատ բացառիկ դէպքերում, երբ ամեն տեսակ մանկավարժական միջոցներ գործադրւած են և հնարաւոր չի եղել ուղղել, այն դէպքում հոգաբարձական ու մանկավարժական խառը ժողովում ձայների բազմութեամբ որոշել արձակել և պատճառաբանւած բացատրութիւն տալ թեմական առաջնորդին կամ թեմական տեսչին:

2. Ամեն կերպ աշխատել հնարաւոր միջոցների դիմել, որ աշակերտ-աշակերտունիները երրորդ տարին չմնան դասարանում. հակառակ դէպքում, եթէ նա հիւանդ չէ, թողնել հոգաբարձական և մանկավարժական խառն ժողովի բարեհայեցողութեան՝ (երբեք տարին թողնել դասարանում, փոխել հետեւալ դասարան կամ արձակել):

XIII. ԲՍՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄՏԱՆԱԼԸ

Մանկավարժական ու վարչական գանազան խնդիր-

154
ների նկատմամբ պարզաբանութիւններ ստանալու համար
կարելի է դիմել թեմական իշխանութեանը կամ թեմա-
կան տեսչին:

XIV. ՈՒՍՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասաւանդելիս զպրոցը ձեռքի տակ պիտի ունենայ
ուսման պարտադիր ծրագիրը (տպւած Ս. Էջմիածնում
1910 թ.) և նրան հետևի:

2008

2013

« Ազգային գրադարան

NL0055168

2002

